

Abans de sembrar, habitualment es llaurava la terra tres vegades. En aquest mapa comentarem els mots corresponents a 'llaurar una terra per primera vegada'; per a la segona i tercera, veg. els mapes 497 i 498. Les motivacions d'aquest primer concepte són:

1) 'llaurar per primera vegada': *emprimar*, der. de *prim* (< llat. PRIMU 'primer') precedit del prefix *en-*, substituït per *a-* en *aprimar* 12, 15; hi fan referència també *primera rega* 'primer solc' 18, 29, *primera rella* 81, 143, 146, 156, 162, 165-167, 170, 177, 183, *primera pórca* 48, *primera llaurada* 5, 16, 33, 41, 60, 126, 137; *començar el camp* 18; *mantornar* 149 ← 'tornar a donar una mà' deu ser error de l'informant, car correspon a 'binar'; *primera passada de forcat* 162, *dar una passada* 74;

2) 'trençar la terra': *rompre* (< llat. RŪMPERE), *rompre el restoll* 176, 189 o ~ *el rostoll* 148, *rómprer* 139, 160, 175, amb *-r* analògica, *romper* 87, 100, 158, 160, 162, 178, d'afinitat a l'arag.; *trençar* (var. *trençar el rastoll* 152, *trincar* 11), del preromà *TRENKO 'tallo, trencó'; *estripar* 24, 30, 43, 45 ← 'esquinçar' ← 'esventrar'; *esgarrar* 161 ← 'esquinçar'; *arrencar la terra* 54; *gratusar* 43, der. de *gratar* (< germ. *KRATTON); *escoixenre* 4 (< llat. EX-CON-SCINDERE) ← 'esgarrapar'; *esquixar* 8 ← 'esqueixar', potser del llat. vg. *EXCAPSIARE 'rompre una caixa, un fustam' (cf. oc. *escaissar*), amb canvi [ə] > [i], per assimilació a la consonant palatal;

3) 'llaurar el rostoll': *rostollar* i les var. *restollar* 7, la més etimològica, *rastollar* 117, *rostoiar* 24, 39, 45, 46, 55 i *rosteiar* 38, aquestes dues amb iodització, la segona de les quals amb dissimilació de les dues *o*, que han originat *rostei*; *arrastollar* 93, amb pròtesi vocàlica; *fer rostoi* 77, *arrencar el rostoll* 60, *moure el rastoll* 156, *llaurar el rostoll* 17, 148 o ~ *el restoll* 123, *trençar el rastoll* 152; *rostollar* és un der. de *rostoll* < *restoll*, del llat. RESTUCLU, var. de RESTUPULA, de STUPULA (STIPULA) 'rostoll', reforçat amb el prefix;

4) 'fer guaret': *guaretar* (s. XII) (var. *goretar* [10

ocurrències], *gorotar* 23, per monoftongació del grup àton *gua-* > *go-*, *gu-* i assimilació de [ə] > [o], [u]); *boretar* 34, *aboretar* 38, per l'equivalència acústica GO- = BO- (com dial. *abutzil*, *abusil* 'agutzil'; veg. Veny 2001 b: 94-131), *boreitar* 41, amb manteniment del diftong medieval (com en *feit* < FACTU); *fer goret* 76, 82-84, *llaurar el guaret* 148; el verb deriva de *guaret* 115 (cf. oc. *garait*, fr. *guéret*), del llat. vg. VERACTU (< llat. cl. VERVACTU), esdevingut *WARACTU per homonimització amb un mot germànic, potser WAIDA 'pasturatge';

5) 'passar una eina de llaurar': *xarugar* 143, 154, der. de *xaruga*, adaptació del fr. *charrue* (< llat. CARRUCA); *amossar* 28, der. de (*arada*) *mossa*, giratòria i d'una sola orella; *rellar* 190, *pegar una rella* 181, 186, *pegar una rella al camp* 157, *dar una reia* 74, *reia d'hivern* 67; *ratllar* 22 i *enratllar* 14 deuen ser homonimitzacions de *rellar*; *passar de bravant* 168, tipus d'arada, *passar de forcat de ferro* 168, *passar de ganxos* 168, *passar de retobàtor* 168;

6) 'fer solcs': *enregar* 2, *enregada* 37, compost de *rega* 'solc' (< cèltic *RĪCA) i el prefix *en-*; *obrir (aurir) solc* 169, *obrir el tall* 64, *passar un solc (soc)* 50;

7) 'llaurar': *llaurar*, *llaurar per primer cop* 7, *primera llaurada* 5, 16, 33, 41, 60, 126, 137, *llaurar el rostoll* 17, 148 o ~ *el restoll* 123, *llaurar d'hivern* 66, *llaurar d'hivern amb pala* 59, *llaurar el guaret* 148, *una llaurada* 61.

Altres motivacions: *entaular* 'fer taules' 1; *girar* 73, 173, *girar la saó* 171; *moure* 149, 150; *esllenessar* 'treure les llenes 'pedres'' 99 (< preromà LENA 'llosa'); *soletjar* 166, der. de *sòl* o *sol*; *embordonada* 13, der. de *embordonar*.

Des de la perspectiva areal, *emprimar*, *rompre* i *trençar* són predominantment occidentals, mentre que *guaretar* i *rostollar* s'estenen pel cat. oriental.

Són normatius *emprimar*, *guaretar*, *rostollar* i *rompre*, des del DGJ, 1932.